

El present de les matances

(ALDC, VI, 1437. El present de les matances)

El *present* és –era– un ‘plat de carn, llom, cansalada, embotits i altres productes frescos del porc que, arran de les matances, s’envia com a obsequi a les cases dels parents i amics de la família que ha mort el porc’; “comprèn croquetes, morcilla” 93; var. *present del porc* 37. El mot és un deverbal de *presentar* ‘regalar’ (s. XIII) (< PRAESSENTARE). En el mapa distingim la var. amb [-nt] final de la variant amb [-n] final: *pres*[^lent] de *pres*[^len].

Tast (s. XIV) és un postverbal de *tastar* ‘gustar, provar’ (ant. ‘tocar, palpar’), probablement d’origen onomatopèic (< TAS-TAS), amb el sentit inicial de ‘copejar, toquejar’, paral·lel a *tustar* (< TUS-TUS); contextos: “donar tast” 39, “portar una mica de tast” 34; var.: *tast del porc* 8; der. *tastet* 30, *tastarelles* ‘tastada’ 40.

Platillo és un castellanisme de forma, pel suf. -illo, però no de contingut, car no es coneix en cast. com a sinònim de ‘present’; és un der. de *plat* 132, 139, 144 (var. *plat de matança* 142), que indica el receptacle amb què s’ofereix el present, amb la var. dim. referent a una petita tria d’ingredients obtinguts a través de la matança. Es tracta d’un significat no enregistrat en els diccionaris històrics i dialectals del català.

Regalo (s. XVII) 16, 29, 38, 41, 56, 103 és un manlleu al cast. on va arribar des del fr. *régâl*;

var.: alg. *regaro* 85, pel rotacisme de la -l-; dim. *regalet* 176; *regal* 182, 186, adaptació val. de *regalo* (Sanelo, 1802) en un àmbit de bilingüisme.

Són mots puntuals, poc específics: *paperada* 166, der. de *papera* ‘sotabarba voluminos del porc’, que ho és de *pap*, i aquest, de *papar* (< PAPPARE ‘menjar’); “comprèn cansalada, cap, botifarres”; *aguilando* 189, del cast. *aguinaldo* (< *aguinando*), potser der. de *hoc in anno* ‘en aquest any’, usat com a refrany de les cançons populars, cantades per Cap d’Any. *Obsequi* 101 és pres del llat. OBSĒQUĪUM ‘complaença, deferència’, der. de OBSĒQUI ‘cedir a la voluntat d’algú, condescendir’, i *convit* (s. XIV) 16 és un postverbal de *convidar* (< llat. vg *CONVĪTARE, encreuament de ĪNVĪTARE × CONVĪVĪUM).

Present és el mot tradicional estès per tot el domini, amb la [-t] final articulada en part del val., en mall. i men., interromput pel *tast* de poblacions del cat. central i pel *platillo* del Matarranya. El *regal(o)* com a ‘present’ no té tanta extensió com el de caràcter general, ‘obsequi’ (veg. PALDC, III, mapa 347).

Són mots normatius *present* i *regal*, amb caràcter no específic, des del DG_I, 1932.

